

Pri tih besedah odpre skrivne vratica, ga pahne, in Živko pade globoko doli v stranišče na smradljive kup gnojá, kterega je bilo dvoriše tiste hiše na vsih krajih polno, da je bilo gerdo -- (Konec sledí.)

Navade Primorskih Slovincov.

(Konec.)

d.) **Kumt** ali **botri**. Vsakteri skerbi, da si kuma izbere izmed znancov in dobrih prijatlov, posebno pa takega, ki ima kej premoženja. Bolj pa, kakor se meni zdi, cenijo kerstne kume, kakor birnske, tudi se ne prigodi lahko, da bi se kum s kumom pričkal in v razpurtii z njim živel.

e.) **Smert in pogreb**. Na Krasu pri pogrebu menda nekej pojejo, ali do sadaj mi ni bilo še mogoče take pesmice v roke dobiti. Furlani okoli Gorice tako neumno tulijo za merličem, kadar ga k pogrebu nesejo, da človek ne ve, ali bi se smejal ali jezil. V Tminskih gorah na benečanski meji se nektere krate to le zapazi: Kadar merliča iz hiše nesejo, vzame eden luč, ki je zraven mertvaškega odra gorela, in jo pod oder ali pod posteljo ali v kak kot tako verže, da vgasne, zato da, kakor pravijo, duša rajncega ne terpi, temuč se zveliča. Kadar merliča v trugo denejo, razgernejo čezanj vselej bel pert, in še le potem denejo pokrov čez. Merliča nesejo vselej bližni sosodje, in dobijo za to dobro kosilo. Za pogrebšino gredo vsi sorodniki, znanci in prijatli, ki merliča do groba spremijo. Tudi *osmine* so v navadi, to je osmi dan po pogrebu se napravi obed za vse znance in prijatle, tudi za uboge in reveže.

f.) Od **koledvanja** se vsako leto še kej sliši, ako ravno se ta navada okoli Gorice že močno zgubuje. V gorah koledvajo posebno Bovčani, ki nosijo okoli na veliki palici nekako zvezdo, ki jo vedno okoli verté in pa zraven pojejo, ter darove, ki se jim dajejo, pobirajo. Kaj pojejo, ne vem, morda pa bom še zvedil. Okoli Gorice je koledvanje tudi še kej v navadi, posebno ob sv. treh Kraljih. Dva, navadno trije možaki hodijo s žakljem ali bisago na rami od hiše do hiše, prepevajo marsikake pesmice od Jezuščeka, Marie in sv. Jožefa, ter od sv. treh Kraljev, in navadno tako le sklenejo:

Gospodar sedi v koti,

Da bi mu Bog dal to misel

Derži en tolar v roki;

Da bi ga nam pritisnul.

Ako bom kej drugih pesmic dobil, ki se o takih priložnostih prepevajo. Vam jih hočem drugi krat priobčiti.

g.) **Božič**. Tako imenujejo Goriški Slovinci tisti *panj* ali *čok*, ki ga na *sveti večer* namest navadnega zglavnika za ogenj postavijo (ta navada je menda tudi v Ipavski dolini). Okoli ognjišča sedijo okrog gospodar, gospodinja, in vsa družina, se pri ognju grejejo, orehe in lešnike tolčejo, molijo, prepevajo svete in posvetne pesmi, in si marsikej pripovedujejo; *božiču* pa ponujajo vina iz majolike, in ga z vinom polivajo. V Rovtah nad Ipavo menda ta večer v lonec ogaña vzamejo, žgejo žegnano oljko, in zraven molijo roženkranc.

V Ločniku blizu Gorice imajo nekteri še sadaj to navado, da o *Božiču* eno testo zmesijo iz vsih sort žita; to testo, ki mu *božič* pravijo, dajo potem živini vžiti. O *svetih treh Kraljih* pa sploh vsi s žegnano vodo škropijo hiše, hleve, živino in polje.

h.) **Velika noč.** V Ipavski dolini je bila dolgo stara navada, da so o veliki noči *repje* jedli, ki so mu *alleluja* pravili. Valvazor od tega obširno govori. Na *veliko noč*, kakor tudi na *sveti dan* (božič) je navada, da vsak na svojem domu ostane, in nikamor ne gre, kakor li v cerkev k službi božji; po hišah hoditi tako velike praznike imajo za greh. Kadar tisti dan pred božičem ali pred veliko nočjo berač k hiši pride, ga vsakter pod svojo streho ohrani, in ga tudi čez praznik ne izpusti iz hiše, temuč mu tako dobro postreže, kakor da bi bil ud družine. Da vsakter, če je tudi ubog, poskerbi, da si za take praznike kej boljšega napravi, je naravno, ali to je posebnega omenjenja vredno, da vsi vkupej jedo in se veselje, gospodar, gospodinja, hlapci in dekle, in berači, če so k hiši dan poprej prišli.

i.) **Kres** je pri nas povsod v navadi, in netijo ga večidel otroci, kateri se nanj že dolgo poprej veselijo, ter sej en leden poprej rožja in derv berejo, da imajo s čim kres napraviti. Kadar nastopi večer 23. junia, gredo od hiše do hiše, da si potrebnega netila preskerbē. Ko solnce zaide in tema nastopa, prižgejo kres, pa jemljejo goreče glavne, in jih vkviško mečejo; kadar je ogenj že manjši, začnejo tudi čezanj skakati. V nekterih krajih po Gorah se o kresu tudi z možlarji strelja. — Slovenci blizu Gorice imajo to vero: da se to noč copernice s *kerstniki* bojujejo. Kerstniki pa so dvanajsti bratje, to je, če je v kaki družini dvanajst bratov od enega očeta, je dvanajsti med njimi *kerstnik*. O kresu so ti kerstniki v veliki nevarnosti, ker jih copernice z rahlami in kolmi napadajo, ali prav za prav s listimi ostanki rahel in kolcov, kateri se odlomijo in v zemlji ostanejo, kadar se v jeseni rahle pobirajo in domu spravljajo. Zato da bi torej copernice ne imele orožja, s katerim bi se s kerstniki bojevale, kmetlje prav skerbno take ostanke vse iz zemlje porijejo.

k.) **Vseh Vernih duš dan** naši Slovenci pobožno molijo za svoje rajnike, in težko se kdo na ta dan na pot odpravi, ker pravijo, da ta dan duše iz vic pridejo in okoli v procesii hodijo, iz pokopališč namreč v cerkve in nazaj. Terdijo tudi nekteri, da so jih sami s svojimi očmi že vidili. Tudi pravijo, da ta dan duše v vicah nič ne terpijo, in da hodijo tudi nazaj v tiste hiše, kjer so poprej živele.

Kdor na sveti večer, na večer ob novem letu in pred sv. tremi Kralji tako daleč od hiše gre, da petelina peti ne sliši, pravijo da vse reči zvē, ki se imajo celo leto zgoditi.

Slovenska slovstvena zgodovina.

(Dalje.)

Drugi od svetih sedmih.

Dve solnci ste utonile za božjo milost Njih uton je prižgal pet krasnih zvezd na slavenskem obnebj; bili so te zvezde: *Kliment*, *Naum*, *Angelar*, *Suva* in *Gorazd*, nasledniki sv. *Cirila* in *Metodja*. Poslednjega je Metodj naslednika moravskega nadškofijstva postavil; od družih pak se ne vē, kje je njih dom. Tisti neimenovani življenjopisec priča, da so jih v Bulgarski, kjer je že Kristusova vera 885 kraljevala, prijazno sprejemali. Kako so pa marljivo v Gospodovem vinogradu delali priča blagi